

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๑)

ครูผู้สอน

ครูธีรสุด

ฉำทรัพย์

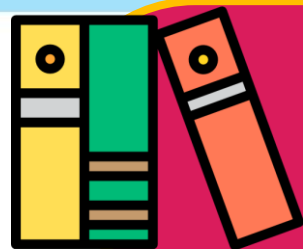
ครูวิชุดา

กสินจงกล

สรรพวิเคราะหฺ์ (๑)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. บอกความหมายของคำประสมได้
๒. แยกแยะคำพ้องแต่ละประเภทได้
๓. ระบุคำประสมที่ใช้ในภาษาไทยได้
๔. เห็นคุณค่าและใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง

เหมาะสม

ชวนคิด พินิจสาร

“มาเล่นเกมกันเถอะ”

ชวนคิด พิณิจสาร

ป

า

ล

นั

อ

า

เฉลย

๕
น้ำปลา

ชวนคิด พิณิจสาร

ท	ว	ผั	า	ก	น
---	---	----	---	---	---

เฉลย

๒
ฝึกทวาราน

ชวนคิด พิณิจสาร

ไ

ย

ท

ก

ง

พ

เฉลย

พริกไทย

ชวนคิด พิณิจสาร

แ

ง

ก

ม

ข

เฉลย

แก๊งขม

คำประสม

คำประสม

คำประสม คือ คำการนำคำมูลที่มี
ความหมายต่างกัน ตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป
มารวมกันแล้วเกิดเป็นคำใหม่ ความหมายใหม่

คำประสม

๑. มีความหมายเปรียบเทียบ

หมาวัด	=	ผู้ชายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าผู้หญิงที่ตนหมายปอง
ตีนแมว	=	นัย่องเบา
หัวสูง	=	มีรสนิยมสูง
มือใหม่	=	ยังไม่ค่อยชำนาญ

คำประสม

๒. มีความหมายเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากความหมายเต็ม

เบาใจ	=	ไม่หนักใจ, โล่งใจ
หมาบ้า	=	หมาที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า
หน้าอ่อน	=	ดูอายุน้อยกว่าอายุจริง

คำประสม

๓. มีความหมายใกล้เคียงกับคำเดิมมาประกอบกัน

งูพิษ = งูประเภทหนึ่งที่มีพิษ

ยางลบ = ยางที่ใช้สำหรับลบข้อความ

ผ้าเช็ดหน้า = ผ้าที่ใช้เช็ดหน้า

เข็มฉีดยา = เข็มที่ใช้ฉีดยา

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นนาม นาม + นาม

ดอกฟ้า = หญิงที่สูงศักดิ์

ลูกช้าง = สรรพนามแทนตัวผู้พูดเมื่อพูดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์

หมูกระทะ = ชื่ออาหารประเภทหนึ่ง

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นนาม นาม + กริยา

มือถือ = โทรศัพท์ที่ติดตัวไปได้, โทรศัพท์เคลื่อนที่

กล่องดำ = กล่องบรรจุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบิน
ในเครื่องบิน

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นนาม กริยา + กริยา

- กันสาด = เฝิงที่ต่อชายคาสำหรับกันฝนไม่ให้สาดเข้าบ้าน
- พิมพ์ดีด = อุปกรณ์สำหรับพิมพ์ตัวหนังสือด้วยปลายนิ้วมือ

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นกริยา **กริยา + กริยา**

ชักฟอก = ชักถามให้ได้ความชัดเจนว่าได้ทำความผิดไว้หรือไม่

กวาดล้าง = กำจัดให้สิ้นไป

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นกริยา **กริยา + นาม**

ปิดปาก = ไม่พูด, ทำให้ไม่ได้พูด

ตะคกแซน = ลงคะแนนออกเสียงให้เป็นจำนวนมาก

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นกริยา **นาม + กริยา**

ตาแข็ง = ไม่ง่วง

มือใหม่ = ยังไม่ชำนาญ

จากหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒, หน้า ๓๒ - ๔๒

ลงมือทำ จดจำได้

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔ - ๕ คน ให้ศึกษา
ใบความรู้เรื่องคำประสม จากนั้นนักเรียนทำใบงาน
“คำประสม” จากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอ
“คำประสม” ที่ได้จากการทำหน้าชั้นเรียน

ใบความรู้ “คำประสม”

ใบความรู้ที่ ๑๓ เรื่อง คำประสม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ เรื่อง นำชื่นชม นำเชิดชู
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ใบความรู้ เรื่อง คำประสม

ความหมายของคำนาม

คำประสม คือ คำการนำคำมูลที่มีความหมายต่างกัน ตั้งแต่ ๒ คำขึ้นไป มารวมกันแล้ว
เกิดเป็นคำใหม่ ความหมายใหม่

ลักษณะความหมายของคำประสม

๑. มีความหมายเปรียบเทียบ

หมาวัด	=	ผู้ชายที่มีศักดิ์ต่ำกว่าผู้หญิงที่ตนหมายปอง
ตีนแมว	=	นิกย่องเบา
หัวสูง	=	มีรสนิยมสูง
มือใหม่	=	ยังไม่ค่อยชำนาญ

ฯลฯ

๒. มีความหมายเฉพาะ ซึ่งแตกต่างจากความหมายเดิม

เบาใจ	=	ไม่หนักใจ, โล่งใจ
หมาบ้า	=	หมาที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้า
เบาใจ	=	ไม่หนักใจ, โล่งใจ
หน้าอ่อน	=	ดูอายุน้อยกว่าอายุจริง

ฯลฯ

๓. มีความหมายใกล้เคียงกับคำเดิมมาประกอบกัน

งูพิษ	=	งูประเภทหนึ่งที่มีพิษ
ยางลบ	=	ยางที่ใช้สำหรับลบข้อความ
ผ้าเช็ดหน้า	=	ผ้าที่ใช้เช็ดหน้า
เข็มฉีดยา	=	เข็มที่ใช้ฉีดยา

ฯลฯ

ใบความรู้ “คำประสม”

ใบความรู้ที่ ๑๓ เรื่อง คำประสม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง นำชื่นชม นำเชิดชู
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ใบความรู้ เรื่อง คำประสม (ต่อ)

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นนาม

นาม + นาม

ดอกฟ้า	=	หญิงที่สูงศักดิ์
ลูกช้าง	=	สรรพนามแทนตัวผู้พูดเมื่อพูดกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์
หมูกระทะ	=	ชื่ออาหารประเภทหนึ่ง

นาม + กริยา

มือถือ	=	โทรศัพท์ที่ติดตัวไปได้, โทรศัพท์เคลื่อนที่
กล่องดำ	=	กล่องบรรจุข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบินในเครื่องบิน

กริยา + กริยา

กันสาด	=	เพิงที่ต่อชายคาสำหรับกันฝนไม่ให้สาดเข้าบ้าน
พิมพ์ดีด	=	อุปกรณ์สำหรับพิมพ์ตัวหนังสือด้วยปลายนิ้วมือ

ส่วนประกอบของคำประสม

คำประสมที่เป็นกริยา

กริยา + กริยา

ซักฟอก	=	ซักถามให้ได้ความชัดเจนว่าได้ทำความผิดไว้หรือไม่
กวาดล้าง	=	กำจัดให้สิ้นไป

กริยา + นาม

ปิดปาก	=	ไม่พูด, ทำให้ไม่ได้พูด
เทศะแนน	=	ลงคะแนนออกเสียงให้เป็นจำนวนมาก

นาม + กริยา

ตาแข็ง	=	ไม่ว่าง
มือใหม่	=	ยังไม่ชำนาญ

จากหนังสือบรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม ๒, หน้า ๓๒ - ๔๒

ใบงาน “คำประสม”

ใบงานที่ ๑๓ เรื่อง คำประสม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง นำชื่นชม นำเชิดชู
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑๓ เรื่อง สรรพวิเคราะห์ (๑)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

ใบงาน เรื่อง คำประสม

คำชี้แจง ให้นักเรียนสร้างคำประสมจากคำที่กำหนดให้ ข้อละ ๓ คำ

๑. เครื่อง =
๒. ลูก =
๓. น้ำ =
๔. ก้าว =
๕. ชัด =
๖. ติด =
๗. แข็ง =
๘. ดาว =
๙. ช่ม =
๑๐. แม่ =

ชวนคิดช่วงท้าย

คำประสม

มีความสำคัญต่อภาษาไทยอย่างไร

คำไหนใช้ถูก

ดุรงค์ค์

ดุลงค์

ดุรงค์ค์

น. ม้า เช่น เทียมดุรงค์ค์รวดเร็ว (ม. คำหลวง ทานกัณฑ์). (ป., ส. ตุรงค์, ตุรงค์).

ม้าทองเทียว ณ หัวหิน : นายธีรสุด ฉำทรัพย์

แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th/พจนานุกรม>
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

บทเรียนครึ่งต่อไป

สรรพวิเคราะห์ (๒)

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

